

4. Veškeré užitky veřejného statku zbývající po uspokojení užívání veřejného připadají vlastníku veřejného statku, nejsou tedy věcmi pána nemajícími.

5. Přestane-li obecné užívání, osvobozuje se tím veřejný statek od tohoto břemene a neobmezené vlastnictví k němu nabývá plného významu. O zrušení veřejnosti nějakého statku rozhoduje správní úřad; jde-li o zrušení veřejné cesty, náměstí, mostu nebo podobného místa veřejného, má příslušné usnesení obecního zastupitelstva zapotřebí schválení politického úřadu (roz. ze dne 29. října 1883 č. 2152). Rovněž o otázce, zda-li určitý statek jest veřejný, rozhoduje příslušný úřad správní, jenž má se při posuzování veřejnosti statku řídití nikoli volným svým uvážením, nýbrž má přihlížeti k zákonným znakům pro pojem veřejnosti vytknutým, na př. při veřejné cestě k nutnosti její a obecným spojovacím prostředkům obce uvnitř i na venek (roz. ze dne 13. července 1882 č. 1389, sb. »Budwinski« č. 1481; ze dne 5. prosince 1890 č. 3861, sb. »Budwinski« č. 5597). Ke zrušení školy jest rovněž zapotřebí schválení vyššího úřadu školního. Ohledně řek a potoků není vůbec zapotřebí zvláštního prohlášení veřejnosti vyjímajíc ten případ, kde se jedná o vyvlastnění soukromé vody k účelům plavby; všechny řeky, potoky, jezera a jiné tekoucí i stojaté vody jsou statkem veřejným, pokud dle zákonných předpisů nebo na základě zvláštního titulu právního vlastnické právo určité osoby není odůvodněno (§ 3 zák. ze dne 30. května 1869 č. 93 ř. z.), takže dle zákona platí domněnka pro veřejnost vod.

III. O nabytí vlastnictví k veřejným statkům platí obyčejné zásady právní, a jest k němu tudíž zapotřebí právního titulu a řádného způsobu nabývacího, kterážto zásada vztahuje se jak na statek státní tak i na statek obecní (§ 290 o. o. z.). Nicméně jest ve prospěch státu stanovena potud výjimka, že dle zákona platí právní domněnka, že statek jsoucí v obecném užívání se pokládá za vlastnictví státu, pokud jiná osoba řádným způsobem svoje vlastnictví k němu neprokáže. Takové výjimečné ustanovení bylo — jak shora uvedeno — vytknuto ohledně vod; rovněž z § 286 o. o. z. se takové ustanovení vyvozuje, avšak neprávem potud, pokud by dle toho, nehledíme-li ku věcem pána nemajícím, věci, kteréž nejsou majetkem soukromým, musely býti statkem státním. V tomto smyslu ustanovuje dv. d. pro Tyrolsko ze dne 7. ledna 1839 č. 325 sb. z. s., že vlastnictví pustých pohorských vrstev ležících nad a pod linií vegetační a nerostná ložiska pokládají se z pravidla a potud za majetek erární, pokud přechod jich ve vlastnictví soukromé osoby neb obce nebyl řádným způsobem prokázán. Avšak zde jedná se spíše o státní právo výsosti než o pravé právo vlastnické, jinak by nebylo lze srovnati tuto právní domněnku se všeobecnou zásadou § 290 o. o. z.

IV. Konečně sluší poznamenati, že veřejné statky nejsou předmětem vydržení, a že promlčením nemohou pozbyti povahy veřejného statku (viz čl. Promlčení).

Statistika obchodu zahraničního.

I. Část všeobecná.

Zák. ze dne 26. června 1890 č. 132 ř. z. a nař. min. fin. a orby ze dne 18. prosince 1893 č. 133 ř. z. bylo nařízeno, že všeliké zboží a všeliké věci, jež v obchodě s celním cizozemskem v dovozu, vývozu a průvozu u některého celního nebo poštovního úřadu se opovídají, pokud se týče

vyřizují, mají býti k účelu úřední statistiky obchodní opověděny dle svého druhu, dle svého množství, dle země, odkud pocházejí a kam jsou určeny. Druh toho kterého zboží udán buď dle zvláštního pojmenování, množství pak dle ustanovení platné právě celní sazby.

II. Statistickému opovídání nejsou podrobeny:

1. Poštovní zásilky dovozní a vývozní, nevážící více než 250 gramů a prosté cla, pak veškeré poštovní zásilky průvozní;

2. ony předměty výminečně cla prosté, jež nejsou předmětem vlastního obchodu a jež cestou nařizovací označeny budou za prosté povinnosti k opovídání statistickému. Dle shora cit. nař. jsou prosty povinností ke statistické opovídce následující věci v dovozu, vývozu a průvozu, avšak jen tehda, jsou-li zde podmínky, které by odůvodňovaly jejich podmíněčné osvobození ode cla při dovozu:

a) Předměty stanovené ku bezprostřední potřebě J. V. císaře neb jež se zasílají z Nejvyššího rozkazu;

b) předměty ustanovené k bezprostřední potřebě diplomatických osob u dvora pověřených neb zasílané od nich do ciziny, podle zvláštních předpisů;

c) movité věci vojenské;

d) úřední potřeby, státními úřady ze svobodných území do celního území neb naopak zasílané;

e) movité věci (cestovní, přestěhovalecké, výbavy a dědictví, dále majetek přestěhovalců a vystěhovalců a sice při dovozu tenkrát, když o těchto věcech předloží se potvrzení, k jich prostému cla vyřízení předepsaná;

f) mrtvoly;

g) předměty soudního řízení;

h) udělené znaky řádové a výstavní medaille;

i) všeliké dopravní prostředky skutečně k dopravě sloužící i se svým příslušenstvím, jakož i dopravní prostředky po skutečném upotřebení (beze cla) se vracějící;

j) proviant lodí projíždějících a vyjíždějících;

k) vzorkové kartky a vzorky v ústřížcích a ukázky, jichž může býti upotřebeno jen k tomuto účelu, avšak kromě ukázek tabáku a spotřebin;

l) obaly a schránky, v nichž je zboží zabaleno;

m) zboží vážící méně než 25 g., neb z něhož by při dovozu činilo clo méně než 2 kr.;

n) zboží v úředních skladištích úplně zkažené, které se již k ničemu nehodí;

o) veteš, zjevně již potřebovaná, kterou dostávají osoby nemajetné darem z ciziny, pokud se týče, která osobám takovým se do ciziny zasílá;

p) předměty rolnického obchodu podle celních předpisů neb smluv cla prostého.

q) dobytek, který v pohraničním obchodě dle celních předpisů neb smluv cla prostém vstupuje nebo vystupuje aneb se vrací přes hranici na pastvu, k žíru chlévnímu neb k práci, včetně plodů za pastvy, chlévního žíru neb za práce od něho nabytých a mladého dobytka mezi tím příbylého, dále

r) setba k osetí a hospodářské stroje a pracovní nářadí k dočasné potřebě sloužící;

s) vozy na nábytek z tuzemska pocházející, které pro prostý cla návrat z ciziny byly podrobeny řízení s listem průvodním;

t) plody rybolovu, které na rybářských lodích z moře neb z pohraničních vod přivážejí se beze cla domácími rybáři;

u) zboží a předměty, které u některé celnice v zemích koruny Uherské neb v Bosně neb v Hercegovině bylo podrobena celnímu řízení;

v) vzájemný průvozný obchod mezi terstským svobodným územím se strany jedné a soukromými (účtovacími, uzavřenými) skladišti a starým terstským přístavem se strany druhé přes celní území.

III. Způsob opovědi.

1. Statistická opověď děj se zpravidla písemně, i buď k ní užito formulářů (statistických opovědek) cestou nařizovací předepsaných; místo písemné statistické opovědi budte při poštovním dovozu a vývozu podány duplikáty písemné celní deklarace;

2. ústní opověď staň se dle cit. prov. nařízení:

a) při pohraničním obchodě, t. j. vzájemném dovozném a vývozném obchodě mezi obyvateli sousedních pohraničních okresů se zbožím a předměty, které jsou určeny k potřebě životní jich neb jich rodin, nebo slouží k jich osobní potřebě, k provozování jich vlastního domácího průmyslu, vlastního selského polního hospodářství neb jejich vlastní maloživnosti, a to pokud jde o zboží, které při dovozu je podrobena podle tuzemských předpisů dovoznému clu, až do úhrnného množství, z něhož dovozní clo nečiní více 5 zl. ve zlatě, pokud pak jde o věci, které jsou při dovozu prosté cla, až do nákladu na jeden vůz v maximální váze 25 metrických centů. Totéž měřítko platí též pro zboží vyvážené a to dle toho, je-li při dovozu clu podrobena či cla prosto. Ústní opověď dovolena je však ve shora uvedených případech jen dále tehdy, když se neděje obchod pohraničný poštou neb dopravou nákladu železničního neb podniků plavebních. Vzájemný obchod mezi terstským svobodným územím a pohraničným celním tuzemskem, ježto zde není sousedního cizozemského pohraničního okresu, nepokládá se za pohraničný obchod ve smyslu tohoto nařízení. Proto ústní statistická opověď ve smyslu těchto ustanovení nevztahuje se k tomuto obchodu.

b) Při upravovacím a opravovacím obchodě ku provozování domácího průmyslu neb maloživnosti;

c) při drobném tržním obchodě;

d) při plavbě dříví;

e) při cestujících.

3. Písemné statistické opovědi stanou se u úřadů celních, ohledně vývozu poštou u podávacích úřadů poštovních. Ústní statistická opověď staň se u úřadu celního.

IV. Povinnost ku statistické opovědi.

1. Statistickou opověď povinen jest učiniti ten, kdo při úřadě celním nebo poštovním podává opověď celní, pokud se týče, kdo za celní vyřízení žádá. Za správnost a úplnost statistické opovědi ručí ten, kdo jest povinen ji učiniti.

2. Veřejné dopravní ústavy, pak osoby, jež po živnostensku dovážejí zboží po vodě nebo po suchu, smějí zásilky do celního cizozemsku určené toliko tehda ku dopravě přijmouti nebo kdyby teprve za dopravy zvěděly, že zboží do celního cizozemsku jest určeno, dále dopravit, byla-li jim

sdělena data ku správné statistické opovědi potřebná a přesvědčí-li se samy, že se tato data dle obsahu svého shodují s listem nákladním a s deklarací celní.

V. Předmět statistické opovědi.

1. Jednotlivá opověď nesmí podávati, než toliko obsah jedné celní deklarace neb nákladního listu ji zastupujícího.

2. Při písemné statistické opovědi užito buď pro každý balík (koli) neb neobalený (volný) kus zásadně zvláštního formuláře.

3. Když by však několik koli v jedné celní deklaraci obsažených nebo několik neobalených kusů záleželo toliko v jednom druhu stejného zboží nebo předmětu (t. j. když by k témuž číslu statistického seznamu zboží náleželo) a při dovozu toliko jednomu příjemci svědčilo, ve vývozu pak od jednoho toliko zasílatele pocházelo, mohou takováto stejnorodá koli neb neobalená zboží býti opověděna jedním formulářem, s tou však výhradou, že pro celý náklad lodní, vozový neb vagonový užiti jest vždy formuláře jednoho.

4. Výjimečně může společná opověď na témž formuláři — a to dle ustanovení cestou nařizovací vydaných — také tehda býti povolena, když by dle zásad svrchu vytčených mělo býti užito několika opovědných formulářů, avšak ve výjimečných případech těchto bude povinnost poplatková bez ohledu na to řídit se vždy zásadami obecnými.

5. Za zemi původu ohlásí se země, z níž zboží nebo předmět původně pochází. Je-li tato země straně opovídací neznáma, budiž udána země, z jejíhož obchodu zboží nebo předmět pochází a pokud ani to udati nelze, ona země, ve které bylo zboží nebo předmět odevzdáno k dovozu do rak. uherského území celního.

6. Za zemi určení opovězena buď země, pro jejíž spotřebu je určeno zboží nebo předmět.

VI. Řízení.

1. Při písemných statistických opovědích strany odevzdejte opovídací listy celním úřadům (pokud se týče, též jich expositurám), kteřížto úřadové kontrolují, zda se srovnávají s nálezem celním a se statistickým seznamem zboží co do čísla, názvu a množství zboží a předmětů, jakož i udaje obchodu záznamného, srovnají udaje o zemi původu, pokud se týče, určení, jakož i o cestě dopravní, počtu, druhu a označení nákladních kusů, pokud se týče, vozidel s nákladními papíry a jinými pomůckami a opraví, pokud se týče, doplní po případě listy ty. Menší nesprávnosti odstraněny buďte samými úřady celními; při větších věcných a formálních vadách budiž žádáno, by podaný list opovědný byl doplněn nebo by nový byl předložen, jakož i by strana náležitý poplatek za něj zapravila.

2. Při ústní opovědi statistické úřadové celní a expositury neb orgánové stráže finanční přijímají od stran udaje o druhu, množství, původu a určení zboží a předmětů i o dopravní cestě (jednak po zemi a řekách, jednak po moři), přesvědčí se o správnosti opovědi dle potřeby dalšími otázkami a doplní po případě tato data vyšetřováním z úřední povinnosti konaným.

VII. Povinnost poplatková.

Při každé statistické opovědi platí se k uhrazení nákladů úřední statistiky statistický poplatek při písemné opovědi z každého upotřebeného

opovědního formuláře nejvýš 6 kr., při opovědi ústní, nehledíc k obsahu jejímu, nejvýše 2 kr.

Obnos poplatků v těchto nejvyšších mezích toho kterého času platných bude dle nákladu na úřední statistiku obchodní ohlašován cestou nařizovací. Poplatek za zásilky poštovní smí však býti vyměřen nejvýše 3 krejcarey.

3. Poplatek statistický buď zapravován úředními známkami s nápisem »c. k. statistický poplatek.«

4. Statistického poplatku jsou prosty:

- a) všeliké zboží a věci, jež nejsou podrobeny povinnosti opovědné;
- b) zboží a věci průvozné;
- c) zboží a věci, přímo dovážené do zemí koruny Uherské, do Bosny a Hercegoviny, neb z těchto zemí přímo vyvážené, byť i byly při některém c. k. celním úřadě celně opověděny, pokud se týče, vyřízeny.

VIII. Ustanovení trestní.

Nehledíc ku stíhání dle všeob. zákona trestního snad nastupujícímu a neodvisle od něho platí ustanovení tr. z. o přestupcích důchodkových spolu s dodatečnými nařízeními, pokud se pak týče Dalmacie, předpisy o přestupcích celních zákonů platné v těchto případech:

1. Jestliže někdo statistické známky padělá nebo zfalšuje a padělané nebo zfalšované známky někomu přenechá, neb je na jiné některé místo zašle neb jich k zaplacení statistického poplatku užije, neb jestliže někdo známky statistické od jiného padělané neb zfalšované, věda o tom, že jsou padělané nebo zfalšované, na odbyt přijme nebo jinému přenechá neb jich k zaplacení statistického poplatku užije, neb jestliže někdo známek k zapravení statistického poplatku již upotřebených, věda o tom, znova užije;

2. Jestliže někdo, nejsa k tomu oprávněn, statistickými známkami obchoduje. Pokuta v případě odst. č. 1 vyměří se pateronásobnou až patnácteronásobnou částkou statistického poplatku zkráceného neb zkrácením ohroženého, avšak nikdy obnosem menším než 5 zl., v případě pak v odst. 2 dotčeném 2 až 50 zlatými. Tyto pokuty pomíjejí, když uplynou 3 roky od té doby, co se přestupek stal.

3. Ti, kteří odpovědní jsou za správnost a úplnost statistické opovědi a, kromě případů shora uvedených, jednají proti některému předpisu přítomného zákona nebo proti vykonávacímu o něm nařízení, podrobeni jsou pořádkové pokutě 2 až 50 zl. To platí bezvýjimečně při zasílatelích, ústavech dopravních a povoznicích, naproti tomu při obchodnících, průmyslnících a jiných osobách jen potud, pokud jednaly proti svému lepšímu vědění.

4. Porušení předpisu § 6 (převzetí zboží od dopravních podniků bez udání dat k statistické opovědi) tresce se též pokutou pořádkovou 2 až 50 zl. Pokuty pořádkové vyměřuje onen úřad, u něhož se státi má opověď statistická; kde však opověď státi se smí u některého zřízence stráže finanční, celní úřad stanovisku tohoto zřízence nejbližší. Ustanovení, jak pokuty pořádkové mají býti ukládány a dobývány, pak ustanovení o rekursu, o zmírnění a o úplném prominutí jich vyhrazena jsou cestě nařizovací. Peníze z pokut pořádkových plynoucí náležejí fondu, z něhož hrazeny budou náklady úřední statistiky obchodu zahraničního. Pokuty pořádkové promlčují se v jednom roce.

O otázce, zda dle tohoto zákona poplatek platiti sluší čili nic, a o výměře jeho, jest řízení před řádnými soudy vyloučeno. Poplatky nezapravené dobývány budte způsobem, který je předepsán pro dobývání zadržených daní zeměpanských.

Statistika úřední.

I. Pojem a účel.

Slovo »statistika« odvozuje se od latinského slova »status« stát, neb dle jiného náhledu (jemuž se však z mnoha stran odporuje) od pojmu »stav« a zahrnuje v sobě vyličení stavů a dějů v určité době na určitém místě v určité skupiny shrnutých, jež se v celkovém výsledku číselně podávají. Vším právem lze úřední statistiku označiti jako státní vědu, neboť dopouští přehled o všech oborech státního života a skýtá bohatý materiál, na základě něhož lze posouditi rozvoj státních a společenských poměrů. Statistika poskytuje však i ostatním odvětvím vědeckým neocenitelný materiál, tak zvláště národnímu hospodářství, finanční vědě a zdravotnictví. Úřední statistika je nezbytnou pro každý spořádaný stát. Proto zřídily všechny moderní státy statistické úřady, jejichž výhradním úkolem jest sestavovati ve všech oborech střídající se zjevy, události a stavy ve spořádaný celek způsobem věcným a pro účel státní žádoucím.

II. Druhy.

Co se tkne rozdělení celkového oboru úřední statistiky, dělívá se statistika ve všeobecnou a zvláštní. Ona zahrnuje všechny síly spolupůsobící v jistém stylu (všeobecná statistika kulturní), tato jen zvláštní obory. Co se týče statistiky zvláštní, dělí se opět v tolik odvětví, kolik jich je zapotřebí pro správu státní. Lze tudíž tyto jednotlivé statistické skupiny takto shrnouti:

1. Statistika obyvatelstva (populační), jejíž předmětem jsou změny, rozmnožení a zmenšení obyvatelstva, porody, úmrtí, sňatky, přistěhování a úmrtnost.

2. Mravní statistika je samostatným oborem statistiky osobní, závisí na povaze jednotlivých národů, na pohybu a stavu mravu a mravnosti a nejdůležitějším jejím odvětvím je statistika kriminální a rovněž statistika porodů nemanželských. Někteří počítají k statistice morální též statistiku náboženských vyznání a uskutečňování náboženského života, avšak proti tomu se uvádí, že hranice mezi náboženstvím a morálkou jsou přesně vytčeny, že se sice v jistých směrech dotýkají a spolu souvisejí, že však jich nelze stotožňovati.

3. Statistika výrobní, t. j. statistika poměrů hospodářských. Jejím úkolem jest podati podrobná čísla o výrobě, rozdělení a potřebě statků. Nejdůležitějšími jejími odvětvími jsou rolnická a živnostenská statistika provozovací, jež podávají statistická data různých závodů, odvětví výrobních, výrobků dělníků a poměrů pracovních, rušení práce (zastavení práce), čísla sil pracovních a zaměstnavatelů.

4. Předmětem statistiky vozby a dopravy je velký obor železnic, plavby po moři, pošt, telegrafů a telefonů.

5. Statistika zahraničního obchodu je vynikajícího významu celně právního.

6. Statistika peněžnictví.